

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУАЛЬНОГО СТАТУСУ ПРОКУРОРА ЯК СУБ'ЄКТА РЕАЛІЗАЦІЇ ФУНКЦІЇ ПРЕДСТАВНИЦТВА ІНТЕРЕСІВ ГРОМАДЯНИНА АБО ДЕРЖАВИ В СУДІ

DIRECTIONS OF IMPROVEMENT OF PROCEDURAL STATUS OF PROSECUTOR AS A SUBJECT OF REALIZATION OF THE FUNCTION OF REPRESENTATION OF CITIZEN'S OR STATE'S INTEREST IN THE COURT

Стефанчук М.М.,

*кандидат юридичних наук,
професор кафедри адміністративно-правових дисциплін
Національної академії прокуратури України*

У статті автор розглядає питання процесуального правового статусу прокурора як учасника судового процесу, що реалізує функцію представництва інтересів громадянина або держави у суді. Визначено напрями вдосконалення процесуального статусу прокурора як суб'єкта реалізації функції представництва інтересів громадянина або держави в суді.

Ключові слова: правовий статус, процесуальний правовий статус, прокурор, прокуратура, функція представництва інтересів громадянина або держави у суді.

В статье автор рассматривает вопрос процессуального правового статуса прокурора как участника судебного процесса, реализующего функцию представительства интересов гражданина или государства в суде. Определены направления совершенствования процессуального статуса прокурора как субъекта реализации функции представительства интересов гражданина или государства в суде.

Ключевые слова: правовой статус, процессуальный правовой статус, прокурор, прокуратура, функция представительства интересов гражданина или государства в суде.

The article considers the procedure legal status of the prosecutor, as a participator of the process, which implements the function of the function of representation of citizen's or state's interest in the court. As a result, the author defined directions of improvement of procedural status of prosecutor as a subject of realization of the function of representation of citizen's or state's interest in the court.

Key words: legal status, procedural legal status, prosecutor, prosecutor's office, function of representation of citizen's or state's interest in the court.

Актуальність теми. Прокуратура реалізує функцію представництва інтересів громадянина або держави у суді лише у межах визначених процесуальних правовідносин. Водночас на сьогодні практично не вирішеним залишається питання щодо процесуального правового статусу прокурора, як учасника судового процесу, що безпосередньо реалізує зазначену функцію.

Різноманітні аспекти правового статусу державних органів, зокрема, і прокуратури, досліджуються у працях багатьох видатних науковців: О.М. Бандурки, Л.Р. Грицаєнка, Ю.М. Грошевого, Л.М. Давиденка, В.В. Долежана, П.М. Каркача, М.В. Косюти, М.Й. Курочки, І.Є. Марочкіна, О.Р. Михайленка, М.І. Мичка, Є.М. Поповича, Н.О. Рибалки, М.В. Руденка, В.В. Сухоноса, В.Я. Тація, Ю.М. Тодики, Ю.С. Шемшученка, П.В. Шумського, М.К. Якимчука та ін.

Значний внесок у розробку теоретичних і практичних положень безпосередньо з питань особливостей процесуального статусу прокурора як суб'єкта реалізації функції представництва інтересів громадянина або держави у судах різних спеціалізацій зроблено в роботах таких науковців, як О.В. Агєєв, О.В. Анпілогов, В.М. Бевзенко, С.С. Бичкова, М.М. Говоруха, К.В. Гусаров, Т.О. Дунас, О.Г. Кучер, О.П. Натрус, Ю.Є. Полянський, М.М. Руденко, І.А. Павлуник, С.Я. Фурса, С.А. Чванкін, М.Й. Штефан.

Водночас попри велику кількість наукових досліджень, у науці відсутній єдиний комплексний та збалансований підхід до цього питання. Тим паче його актуальність підвищується в разі з огляду на реформу прокуратури в Україні, що однозначно вплине на методологічну основу подальших наукових досліджень питань процесуального правового статусу прокурора як суб'єкта реалізації функції представництва прокурором інтересів громадянина або держави в суді.

Прийняття Закону України «Про прокуратуру» (2014 р.) [29] та внесення ним змін до процесуального законодавства суттєво реформують механізм реалізації прокуратурою України функції представництва інтересів громадянина або держави в суді, що зумовлює потребу у додаткових дослідженнях загальнометодологічних питань правового статусу прокуратури як суб'єкта реалізації функції представництва інтересів громадянина або держави в суді, що і складає мету цієї статті.

Виклад основного матеріалу. Правовий аналіз норм чинного процесуального законодавства дає можливість зробити висновок про те, що *прокурора віднесено до осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб* – котрі входять до складу осіб, які беруть участь у справі

(ч. 3 ст. 26 та ст. 45 ЦПК України [38]), або до складу учасників судового процесу (ч. 1 ст. 18, ст. 29 ГПК України [10]), до осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб (ст. 60 КАС України [23]). Отже, при здійсненні процесуальних форм реалізації функції представництва прокурор набуває процесуального статусу зазначених учасників судового процесу.

Необхідно зауважити, що доктринальне дослідження *процесуальної природи представництва прокурором інтересів громадянина або держави в суді* та його характерних ознак визначається високим рівнем дискусійності, що переважною мірою зводиться до виокремлення особливостей представництва прокурором інтересів громадянина або держави в суді у порівнянні з іншими видами представництва. Такий рівень дискусійності багато у чому обумовлений позицією Конституційного Суду України, яку він обійняв у рішенні в справі про представництво прокуратурою України інтересів держави в арбітражному суді [36], де зазначено, що представництво прокуратурою України інтересів держави в суді є одним із видів представництва в суді, яке відрізняється від інших видів представництва рядом специфічних ознак: складом представників та колом суб'єктів, інтереси яких вони представляють, обсягом повноважень, формами їх реалізації. У подальшому різноманіття наукових поглядів з цього питання умовно можна звести до *декількох основних напрямів*.

Так, представники першого напрямку розглядають представництво прокурором інтересів в суді як *процесуальне представництво у справі з притаманними йому ознаками*, яке мало чим відрізняється від класичного процесуального представництва [20, с. 73; 37, с. 68]. Аналізуючи вказані правові погляди, вважаємо слушною думку науковців, які не погоджуються з такою позицією і, зокрема, зазначають, що відмінність між правовим статусом адвоката як повіреного юридичної особи, громадянина і прокурора в тому, що прокурор завжди є представником так званої публічної влади [25, с. 71; 9, с. 92; 17, с. 25].

Представники іншого напрямку [2, с. 63; 22, с. 94–95; 3, с. 34] розглядають представництво прокурором інтересів в суді як *особливий підвид представництва за законом*. Одним із аргументів, яким окремі представники цієї концепції обґрунтовують своє бачення, є позиція Верховного суду України, яку він зайняв у Постанові від 2 березня 2010 р. по справі № 21-2368во09, в якій, зокрема, вказав, що *прокурор в адміністративному судочинстві здійснює законне представництво*, особливість якого полягає у тому, що законний представник самостійно (без доручення), на підставі закону здійснює процесуальні права та обов'язки сторони чи третьої особи, яку він представляє, діючи в її інтересах, що, однак, не впливає на загальні правила представництва [28].

Дещо розширюють такий підхід представники ще одного напрямку [41, с. 24; 12, с. 151; 7, с. 47; 33, с. 68; 31, с. 20; 35, с. 15; 18, с. 11; 27, с. 11; 4, с. 102–103; 34, с. 86], які зазначають, що конституційно-закріплена за прокуратурою функція представництва не

є різновидом ні загальноцивільного, ні процесуального представництва, оскільки Конституція поклала початок представництву нового типу – *прокурорському представництву*. Тому їх позиція зводиться до того, що за своєю правовою природою таке представництво *носить характер представництва особливого виду (sui generis)*. Так, на думку, М.В. Руденка, введення законодавцем такого особливого виду офіційного представництва на рівні Конституції України здійснено з метою підсилення гарантій захисту конституційних інтересів громадянина і держави в порядку судочинства [32, с. 47]. На нашу думку, такий підхід є ближчим до точного, комплексного та універсального розуміння правової природи представництва. І саме на його основі повинно відбуватись визначення процесуального статусу прокурора, а також визначення його ролі і місця серед учасників процесу.

Привертає увагу той факт, що принциповим моментом окреслених вище питань є проблема процесуального статусу прокурора при здійсненні ним процесуальних форм реалізації функції представництва інтересів громадянина або держави в суді. Визначальним елементом такого статусу прокурора є його процесуальна правосуб'єктність як передумова виникнення процесуальних правовідносин, що визначає правовий статус прокурора як учасника судового процесу, складовими якої є процесуальна првоздатність та процесуальна дієздатність. При цьому, зрозуміло, що зміст та обсяг процесуальної правосуб'єктності прокурора буде залежати від тієї «процесуальної ролі», яку він відіграє як учасник судового процесу.

Досліджуючи це питання, деякі науковці розглядають процесуальний статус прокурора щодо реалізації функції представництва інтересів громадянина або держави в суді, прирівнюючи його фактично до *процесуального статусу сторони в процесі*. Основними аргументами прихильників цієї точки зору є те, що прокурор, який заявив позов або вступив у справу, є перш за все суб'єктом доказування, який володіє такими ж процесуальними правами, що і суб'єкти спірних правовідносин, а також обов'язками щодо правильного визначення предмету спору та доказування своєї правової позиції. [19, с. 29–30; 40, с. 21; 8, с. 33] Доречно зауважити, що до таких висновків до певної міри підштовхує і законодавець, визначаючи у ч. 4 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» (2014 р.) про те, що у разі підтвердження судом наявності підстав для представництва прокурор користується процесуальними повноваженнями відповідної сторони процесу.

З цього приводу вважаємо слушною позицію науковців, які виступають опонентами цієї точки зору та зазначають, що процесуальне становище прокурора не може зводитись до становища сторони або третьої особи, навіть незважаючи на те, що прокурор є суб'єктом доказування у справі та на нього покладений обов'язок доведення обставин, на які він посилається як на підставу своїх вимог або заперечень, оскільки доказова діяльність не може бути критерієм його процесуального

становища у цивільному процесі. Крім того, в основу обґрунтування своєї позиції опоненти концепції визнання прокурора стороною у процесуальному розумінні кладуть доктринальні висновки про те, що наукою цивільного процесуального права для визначення поняття «позивач» використовується лише матеріально-правовий критерій [14, с. 85].

Ще одна позиція науковців зводиться до обґрунтування положень про те, що прокурор є *особливим учасником судового процесу*, правосуб'єктність якого відрізняється від правосуб'єктності як сторін процесу, так і їх представників. Так, на думку М.В. Руденка, процесуальна правосуб'єктність прокурора суттєво відрізняється від інших учасників судового процесу, оскільки прокурор має публічний характер заінтересованості у справі, а сторона – суб'єктивний, матеріально-правовий; прокурор не є в процесі стороною у процесуальному розумінні, оскільки українському праву не відомий поділ суб'єкта процесуальних правовідносин на матеріальний та процесуальний; прокурор в суді не є особливим представником сторони, оскільки в судовому процесі він діє самостійно, без повноважень від сторони та на підставі закону; *прокурор у суді не є і представником держави, оскільки він виступає як посадова особа найважливішого правоохоронного органу* – прокуратури, який без особливих доручень від цього органу, а лише на підставі закону та службового становища виконує завдання представництва інтересів в суді [30, с. 24].

Ще одну позицію обіймає О.В. Агєєв, який, розглядаючи місце та характерні риси прокурора в системі суб'єктів адміністративного процесу, зазначає, що прокурор – це особливий суб'єкт процесу, який є представником держави, виражає державний інтерес та реалізує його при вирішенні конкретних справ, забезпечує законність прийняття по них рішень. При цьому прокурор не є обов'язковим суб'єктом адміністративно-процесуальної діяльності, його участь у процесі носить факультативний характер і обумовлена можливостями ініціації провадження по адміністративній справі та вступу в процес, порушений з ініціативи інших суб'єктів. На думку автора, прокурор не є стороною в процесі, а виступає як *представник держави, носій державного інтересу* [1, с. 10].

Інші науковці при дослідженні процесуального статусу прокурора щодо реалізації функції представництва інтересів громадянина або держави в суді вбачають за ним ознаки *учасника цивільного процесу, який діє від імені держави на захист прав та свобод інших осіб, державних інтересів*. Представниками цього напрямку є, зокрема, І.А. Павлуник, який поділяє точку зору вчених, які вважають, що участь прокурора у цивільному процесі не є різновидом ні загального, ні процесуального представництва. При цьому, як зазначає науковець, прокурор не є представником сторони, його не можна розглядати в цивільному процесі і як сторону, в прямому і процесуальному розумінні. Тому автор доходить думки, що прокурора слід розглядати як учасника цивільного процесу, який

діє від імені держави на захист прав та свобод інших осіб, державних інтересів [26, с. 8–9].

Привертає увагу позиція С. Чванкіна, який дійшов висновку про те, що застосування у Конституції України та інших нормативно-правових актах терміна «представництво прокурором» є помилковим, оскільки не відповідає змісту діяльності прокурора, не відображає ні сутності, ні характерних рис участі прокурора у цивільному процесі. На заміну автор пропонує вважати участь прокурора у судовому процесі *правозаступництвом* (виділено мною – М.С.), замінивши термін «представництво прокурором» на термін «правозаступництво прокурором» [39, с. 5, 16]. Таких же поглядів дотримується І.І. Діткевич [13, с. 14].

Подібну позицію обіймає С.С. Бичкова, яка зазначає про те, що законодавець у ч. 2 ст. 45 ЦПК України для позначення указаної форми участі прокурора у цивільному процесі не дуже вдало використав термін «представництво», оскільки прокурор у будь-якому разі не стає процесуальним представником, у тому числі законним. У зв'язку з цим, на її думку, потрібно відмежовувати участь у справі прокурора як посадової особи, яка діє на захист прав, свобод та інтересів іншої особи або державних чи суспільних інтересів, і законне процесуальне представництво. З урахуванням вищевикладеного, автор пропонує для позначення відповідної функції прокуратури використовувати альтернативне найменування – «участь прокурора у суді з метою захисту інтересів громадянина або держави», а також внести відповідні зміни до ч. 2 ст. 45 ЦПК України, а також відповідних статей Закону України «Про прокуратуру» [5, с. 104–105]. Підтримуючи в цілому цю пропозицію, вважаємо, що вона є передчасною, принаймні до перегляду положень чинної Конституції України в частині регламентації функцій прокуратури України поза межами кримінальної юстиції.

В розвиток цього питання слід зауважити, що наукова дискусія точиться і навколо питання про те, чим різниться участь прокурора в справі з метою представництва від участі інших органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб, а також про доцільність відокремлення цих правових інститутів. Багато у чому сприяє цій полеміці і структурна побудова процесуальних кодексів, в якій закріплено самостійні правові інститути процесуального представництва та участі у процесі осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб, оскільки законодавець розмежовує правове регулювання відносин щодо процесуального представництва у справі та участі у справі прокурора з метою представництва інтересів громадянина або держави в суді – як різновиду участі в справі органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.

В переважній мірі науковці визнають особливість правосуб'єктності прокурора на відміну від правосуб'єктності інших органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та

інтереси інших осіб. Так, В.С. Заяць зазначає, що правосуб'єктність прокурора на відміну від правосуб'єктності інших органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб, характеризується: а) правом самостійно визначати підстави та форми представництва; б) правом здійснювати представництво в будь-якій стадії судочинства; в) обов'язком виступати від імені держави незалежно від того, представляє прокурор інтереси громадянина або держави; г) компетенцією посадових осіб прокуратури щодо реалізації права внесення апеляційної, касаційної скарги; д) залежністю способу документального посвідчення процесуальних повноважень посадових осіб прокуратури як законних представників від компетенції [21, с. 17].

Виділяючи відмінні ознаки цивільного процесуального статусу прокурора як особи, якій законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб, С.С. Бичкова зазначає про те, що процесуальна правоздатність прокурора (здатність мати відповідні процесуальні права та обов'язки) є *спеціальною*, оскільки набувається особою з моменту виникнення в неї повноважень відповідної посадової особи органів прокуратури (призначення на посаду), а також за умови, що участь прокурора в процесі з метою представництва інтересів громадянина або держави здійснюється на визначених у законі підставах [6, с. 99].

Деякі науковці обіймають більш радикальну позицію та роблять спроби визначити особливе місце прокурора в системі органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб, оскільки прокурор є особливим учасником цивільного процесу і його участь у цивільному судочинстві зумовлена необхідністю виконання конституційної функції представництва інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законом. На противагу, інтерес інших органів державної влади (швидше виконавчої), органів місцевого самоврядування до цивільного процесу зовсім інший. Цей інтерес має переважно відомчий характер: вони беруть участь у справі в силу покладеної на них службової компетенції; можуть бути залучені судом до участі у справі для подання у ній висновків на виконання своїх повноважень (ч. 3 ст. 45 ЦПК України) [15, с. 24]. З огляду на вказані вище особливості визначення функцій прокуратури у судовому процесі на відміну від інших державних органів, вважаємо слушною пропозицію науковців про те, що оскільки ця функція прокуратури визначена на конституційному рівні, то й звернення прокурора до суду та участь у судовому розгляді справи має бути врегульована відокремлено від інших осіб. Адже участь у цивільній справі прокурора можлива відповідно до загального правила про те, що в установлених законом випадках до суду можуть звертатися органи і посадові особи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб або державні чи суспільні інтереси (ч. 2 ст. 3 ЦПК України) [16, с. 82–83]. На користь цієї позиції свідчить структурна побудова процесуальних кодексів, в якій,

як зазначалось вище, закріплено самостійні правові інститути процесуального представництва та участі у процесі осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб, оскільки законодавець розмежовує правове регулювання відносин щодо процесуального представництва у справі та участі у справі прокурора з метою представництва інтересів громадянина або держави в суді – як різновиду участі в справі органів та осіб, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси інших осіб.

Ще один підхід щодо розуміння процесуального статусу прокурора з'явився нещодавно у зв'язку із новелами законодавчої регламентації представництва прокурором інтересів громадянина або держави в суді. Зокрема, введення положення, за яким таке представництво здійснюється за наявності письмової згоди законного представника або органу, якому законом надано право захищати права, свободи та інтереси відповідної особи, на здійснення представництва, дало можливість окремим авторам стверджувати, що можливість реалізації прокурором в суді повноважень з представництва ставиться законодавцем у пряму залежність від волі законного представника неповнолітньої, недієздатної або обмежено дієздатної особи, що нівелює самостійний правовий статус прокурора, оскільки він фактично набуває ознаки *договірного представника*. Разом з тим прокурора не можна ототожнювати з процесуальним представником, оскільки в суді він діє від свого імені, а не від імені довірителя чи його законного представника, виступаючи посадовою особою органу, на який п. 2 ст. 121 Конституції України покладено функцію представництва інтересів громадянина або держави в суді. При цьому публічний характер діяльності прокурора в цивільних процесах є головним фактором, який індивідуалізує його правовий статус в суді і диференціює від судового представника, діяльність якого має не публічний, а приватний характер, оскільки направлена на захист приватного інтересу довірителя [11, с. 7], з чим не можна не погодитися.

Узагальнюючи вищевикладені методологічні положення, а також аналізуючи положення Закону України «Про прокуратуру» (2014 р.) та змін, внесених ним до процесуального законодавства, можна виділити наступні *характерні ознаки правового статусу прокурора щодо реалізації функції представництва інтересів громадянина або держави в суді* у випадках, визначених законом:

По-перше, визначення змісту, підстави, умови та порядку представництва прокурором інтересів громадянина або держави в суді регламентується спеціальними нормами різних галузей права (як матеріальними, так і процесуальними), які регулюють, по суті, однорідні суспільні відносини щодо реалізації прокуратурою України функції представництва інтересів громадянина або держави в суді у випадках та порядку, визначених законом. Таким чином, представництво прокурором інтересів громадянина або держави в суді є *самостійним міжгалузевим право-*

вим інститутом, що зумовлює потребу в уніфікації правової регламентації порядку його здійснення, який ми вбачаємо у наступних напрямках:

– у ч. 1 ст. 23 Закону України «Про прокуратуру» (2014 р.) встановлено, що представництво прокурором інтересів громадянина або держави в суді полягає у здійсненні процесуальних та інших дій, спрямованих на захист інтересів громадянина або держави, у випадках та порядку, встановлених законом. Звертаємо увагу на те, що законодавець дає таке розуміння представництва прокурором інтересів у Розділі IV Закону, який змістовно розкриває повноваження прокурора з виконання покладених на нього функцій. Таким чином, законодавець визначає представництво прокурором інтересів як сукупність повноважень, які знаходять свій зовнішній прояв у здійсненні процесуальних (судові форми реалізації функції представництва прокуратурою інтересів) та інших (позасудові форми реалізації функції представництва прокуратурою інтересів) дій, спрямованих на захист інтересів громадянина або держави, у випадках та порядку, встановлених законом. З огляду на це видається логічним виключення словосполучення «в суді» із назви цієї функції прокуратури, оскільки вказана функція містить і позасудові форми її реалізації;

– з метою уніфікації правової регламентації процесуального порядку здійснення представництва прокурором інтересів громадянина або держави в суді вважаємо за необхідне замінити в ч. 2 ст. 45 ЦПК України та в ч. 2 ст. 60 КАС України словосполучення «з метою представництва», а також у ст. 29 ГПК України та у абз. 2 ч. 3 ст. 128 КПК України [24] словосполучення «для представництва» на «в порядку реалізації функції представництва». Це дозволить зняти омонімічну суперечність терміну «представництво», що застосовується у законодавстві для позначення різних за своєю природою правових інститутів, а також дозволить привести правову регламентацію інституту представництва прокурором інтересів громадянина або держави в суді у випадках та порядку, визначених законом, у більшу відповідність до принципу правової визначеності.

На наш погляд, за умов такої правової регламентації прокурор здійснює свої повноваження в процесі не з метою представництва (оскільки в такому разі можна стверджувати, що за таких умов відбувається процес заради процесу), а з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави, оскільки прокуратура України, як передбачено у ст. 1 Закону, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави.

По-друге, заінтересованість прокурора у справі має *державницький* характер, оскільки обумовлена здійсненням прокурором своїх повноважень на виконання (реалізацію) функції прокуратури України (як державного органу) з представництва інтересів громадянина або держави в суді.

По-третє, представництво прокурором інтересів громадянина або держави в суді здійснюється *на субсидіарній основі*. Так, у ч. 2 ст. 23 Закону України

«Про прокуратуру» (2014 р.) зазначено, що прокурор здійснює представництво в суді інтересів громадянина (громадянина України, іноземця або особи без громадянства) у випадках, якщо така особа не спроможна самостійно захистити свої порушені чи оспорювані права або реалізувати процесуальні повноваження через недосягнення повноліття, недієздатність або обмежену дієздатність, а законні представники або органи, яким законом надано право захищати права, свободи та інтереси такої особи, не здійснюють або неналежним чином здійснюють її захист. Відповідно до ч. 3 ст. 23 Закону, прокурор здійснює представництво в суді законних інтересів держави у разі порушення або загрози порушення інтересів держави, якщо захист цих інтересів не здійснює або неналежним чином здійснює орган державної влади, орган місцевого самоврядування чи інший суб'єкт владних повноважень, до компетенції якого віднесені відповідні повноваження, а також у разі відсутності такого органу. Таким чином, однією із суттєвих умов, які визначають можливість реалізації прокурором функції представництва, є *невиконання або неналежне виконання, по суті, законними представниками своїх обов'язків щодо захисту прав, свобод та інтересів відповідних осіб, інтересів держави*. В такому разі, на наш погляд, вбачається наявність *публічного або загального інтересу*, який повинен представляти в таких справах прокурор.

По-четверте, прокурор здійснює представництво інтересів громадянина або держави в суді *виключно після підтвердження судом підстав для представництва*. У разі такого підтвердження прокурор користується процесуальними повноваженнями відповідної сторони процесу, окрім права на укладення мирової угоди (ч. 4 ст. 29 ГПК України, ч. 1 ст. 46 ЦПК України), закінчення справи примиренням (ч. 1 ст. 61 КАС України). Представник же, який має повноваження на ведення справи в суді, може вчиняти від імені особи, яку він представляє, усі процесуальні дії, що їх має право вчиняти ця особа. Обмеження повноважень представника на вчинення певної процесуальної дії мають бути застережені у виданій йому довіреності.

По-п'яте прокурор здійснює представництво інтересів громадянина або держави в суді *від свого імені*, тому жодних доручень на ведення справи на відміну від іншого представника йому не потрібно. Водночас, згідно новел законодавчої регламентації представництва прокурором інтересів громадянина або держави в суді, представництво прокурором інтересів громадянина в суді здійснюється за наявності письмової згоди законного представника або органу, якому законом надано право захищати права, свободи та інтереси відповідної особи, на здійснення представництва. Вважаємо, що така умова реалізації прокуратурою функції представництва суперечить іншій, відповідно до якої прокурор здійснює представництво в суді за умови невиконання або неналежного виконання, по суті, законними представниками своїх обов'язків щодо захисту прав, свобод та інтересів відповідних осіб.

Висновки. На наш погляд, підтвердження судом наявності підстав для представництва водночас означає встановлення та підтвердження судом факту невиконання або неналежного виконання законними представниками інтересів громадянина або держави своїх обов'язків щодо їх захисту. Саме тому прокурор ініціює провадження в інтересах відповідного громадянина або держави та, у разі підтвердження судом наявності підстав для представництва, користується процесуальними повноваженнями відповідної сторони в процесі.

Вважаємо, що за таких умов лише прокурор у таких справах повинен виступати як представник інтересів громадянина або держави, набуваючи *процесуального статусу «квазісторони»* процесу. Оскільки допуск у процес представників, які не виконують або неналежно виконують свої обов'язки щодо захисту інтересів громадянина або держави, що підтверджено судом, у разі допуску прокурора в процес, як учасника, який користується процесуальними повноваженнями сторони, видається не виправданим та нелогічним.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Агєєв О.В. Прокурор як суб'єкт адміністративного процесу : автореф. ... дис. к. ю. н. : спец. 12.00.07 / О.В. Агєєв . – Харків, 2006. – 20 с.
2. Анпілогов О.В. Правове регулювання участі прокурора в адміністративному судочинстві щодо захисту прав та свобод громадянина : дис. ... к. ю. н. : спец. 12.00.07 / О.В. Анпілогов. – К., 2008. – 196 с.
3. Артеменко М. Представництво прокуратурою інтересів держави в суді: проблемні питання модифікації «класичної» моделі процесуального представництва та виклики часу / М. Артеменко // Вісник Державної судової адміністрації України. – 2013. – № 2(27). – С. 29–40.
4. Беднарська В., Бєседа С. Актуальні проблеми реалізації судово-представницької функції прокуратури / В. Беднарська, С. Бєседа // Прокуратура України: історія, сьогодення та перспективи : мат. Міжнародної науково-практичної конференції (25 листопада 2011 р.) ; редкол. : [Ю.М. Дьомін (відпов. ред.), М.К. Якимчук, І.М. Козьяков та ін.]. – К. : Національна академія прокуратури України, 2012. – 152 с. – С. 101–104.
5. Бичкова С.С. Представництво прокурором інтересів громадянина або держави у справах позовного провадження / С.С. Бичкова // Вісник прокуратури. – 2010. – № 10(112). – С. 103–109.
6. Бичкова С.С. Цивільний процесуальний статус прокурора / С.С. Бичкова // Вісник прокуратури. – 2012. – № 12(138). – С. 98–104.
7. Бородин І. Функціональні обов'язки прокуратури у сфері забезпечення прав людини і громадянина (загальний нагляд, представництво інтересів громадян) / І. Бородин // Право України. – 2000. – № 7. – С. 46–48.
8. Бухтоярова О. Защита прокурором интересов государства / О. Бухтоярова // Законность. – 2005. – № 3. – С. 33.
9. Валюх В. Актуальні проблеми представництва прокурором інтересів громадянина або держави у господарському суді / В. Валюх // Підприємство, господарство і право. – 2002. – № 4. – С. 92–96.
10. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 року № 1798-XII (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 6. – Ст. 56.
11. Гузе К. Порядок реализации прокурором в суде функции представительства интересов гражданина или государства в аспекте нового Закона Украины «О прокуратуре» / К. Гузе // Legea și viața. – 2015. – № 3/2(279). – С. 6–9.
12. Гусаров К.В. Проблемы гражданской процессуальной правосубъектности : дис. ... к. ю. н. : спец. 12.00.03 / К.В. Гусаров. – Харьков, 2000. – 201 с.
13. Діткевич І.І. Адміністративна процесуальна правосуб'єктність : автореф. дис. ... к. ю. н. : спец. 12.00.07 / І.І. Діткевич. – Харків, 2011. – 20 с.
14. Дунас Т., Руденко М. Місце і роль прокурора у сучасному цивільному процесі України / Т. Дунас, М. Руденко // Вісник прокуратури. – 2010. – № 2(104) – С. 81–90.
15. Дунас Т., Руденко М. Правовий статус прокурора в цивільному судочинстві: деякі проблеми // Вісник Національної академії прокуратури України. – 2013. – № 5 (33). – С. 23–29.
16. Дунас Т., Руденко М. Теоретичні і прикладні проблеми правового статусу прокурора у цивільному судочинстві / Т. Дунас, М. Руденко // Вісник прокуратури. – 2013. – № 1(139). – С. 81–90.
17. Дунас Т.О., Руденко М.В. Прокурор в цивільному процесі України: Сутність, завдання, повноваження : [навч. та наук.-практ. посіб.] / Т.О. Дунас, М.В. Руденко ; за наук. ред. М.В. Руденка. – Харків, 2006. – 340 с.
18. Дунас Т.О. Участь прокурора у цивільному судочинстві : автореф. дис. ... к. ю. н. : спец. 12.00.03 / Т.О. Дунас . – К., 2009. – 20 с.
19. Заболоцкая И.В. Доказательная деятельность прокурора / И.В. Заболоцкая // Закон и право. – 2000. – № 1. – С. 29–30.
20. Задніпровський О. Права прокурора у світлі нової Конституції України / О. Задніпровський // Право України. – 1997. – № 1. – С. 72–73, 110.
21. Заяць В.С. Правове регулювання участі представника у судовому адміністративному процесі : автореф. дис. ... к. ю. н. : спец. 12.00.07 / В.С. Заяць. – Ірпінь, 2011. – 20 с.
22. Карпунцов В.В. Теоретичні основи формування і реалізації функцій прокуратури: конституційно-правовий аспект : дис. ... к. ю. н. : спец. 12.00.02 / В.В. Карпунцов. – К., 2012. – 224 с.
23. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. № 2747-VI (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – №№ 35–36, 37. – Ст. 446.
24. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 9–10. – Ст. 88.
25. Мичко М.І. Функції та організаційний устрій прокуратури / М.І. Мичко. – Донецьк : Донеччина, 2001. – 272 с.
26. Павлуник І.А. Представництво в цивільному процесі України : автореф. дис. ... к. ю. н. : спец. 12.00.03 / І.А. Павлуник. – К., 2002. – 19 с.
27. Пожар В.Г. Інститут представництва в кримінальному судочинстві : автореф. дис. ... к. ю. н. : спец. 12.00.09 / В.Г. Пожар. – Одеса, 2010. – 20 с.
28. Постанова Верховного Суду України від 2 березня 2010 р. у справі № 21-2368во09 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.reyestr.court.gov.ua
29. Про прокуратуру : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1697-VII // Голос України. – 2014. – № 206.
30. Руденко М.В. Прокурор у господарському судочинстві : [навч. посіб.] / М.В. Руденко. – К. : Концерн «Видавничий Дім Ін Юре», 2003. – 380 с.

31. Руденко М.М. Організаційно-правові аспекти представництва прокуратурою інтересів громадянина або держави в адміністративному суді : дис. ... к. ю. н. : спец. 12.00.10 / М.М. Руденко. – К., 2009. – 240 с.
32. Руденко Н.В. Основы теории представительства прокуратурой интересов в арбитражном суде : [монографія] / Н.В. Руденко. – Алчевск : ДГМИ, Издательско-полиграфический центр «Лад», 1999. – 568 с.
33. Сапунков В. Представництво як процесуальний інститут / В. Сапунков // Вісник прокуратури. – 2002. – № 6(18). – С. 67–72.
34. Севрук О.Р. Представництво прокурором інтересів громадян та держави у наказному провадженні : дис. ... к. ю. н. : спец. 12.00.10 / О.Р. Севрук. – К., 2014. – 227 с.
35. Сухонос В.В. Прокуратура в механізмі української держави: проблеми теорії та практики : автореф. дис. ... д. ю. н. : спец. 12.00.10 / В.В. Сухонос. – Одеса, 2009. – 33 с.
36. У справі за конституційним поданням Вищого арбітражного суду України та Генеральної прокуратури України щодо офіційного тлумачення положень статті 2 Арбітражного процесуального кодексу України (справа про представництво прокуратурою України інтересів держави в арбітражному суді) : Рішення Конституційного Суду України від 8 квітня 1999 р. // Офіційний вісник України. – 1999. – № 15. – Ст. 614.
37. Фурса С. Теоретичні аспекти правового та процесуального становища прокурора в цивільному судочинстві / С. Фурса // Право України. – 1998. – № 12. – С. 68–70.
38. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618-VI (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № № 40–41, 42. – Ст. 492.
39. Чванкін С.А. Добровільне представництво у цивільному процесі України : автореф. дис. ... к. ю. н. : спец. 12.00.03 / С.А. Чванкін. – Одеса, 2005. – 22 с.
40. Шакирьянов Р. Участие прокурора в рассмотрении споров в суде / Р. Шакирьянов // Законность. – 2004. – № 11. – С. 21.
41. Шумський П. Представництво прокурора в суді / П. Шумський // Право України. – 1998. – № 2. – С. 24–27.